

Bastoners

Festes i cementiris

ARMAND BENEYTO I ALBERO

VILAFRANCA DEL PENEDEÈS, ABRIL 2008

Potser, pot semblar una contradicció titular aquest escrit amb dues frases que tenen una singular diferenciació entre elles, festes i cementiris, una porta l'alegria, la disbauxa, el gaudir d'uns fets puntuals on la gent d'un poble enarbora el pendó de la seva il·lusió participativa i al mateix temps acumula uns sentiments que fan possible aquests esdeveniments populars. L'altre, en canvi, queda emmarcat dins d'uns murs on el silenci és el company perenne de totes aquelles persones que han passat per la vida per retrobar la mort. Però nosaltres creiem que les dues coses poden unir diferents pobles, ciutats o viles tot i que la llunyania els separi en quilòmetres, més no en sentiments i cultura.

Començarem dient que no tots els pobles estimen les seves tradicions de la mateixa manera i es deixen arrossegar, per allò que podríem dir, constant emigració, on una bona part dels nous vinguts volen conservar i incorporar allò que han portat de la seva terra sense fer els pas de la seva integració al lloc on actualment els han acollit.

És evident que al País Valencià les festes son un clam de joia encesa, en cada ciutat, vila o llogaret, la música, el cant, la convivència, l'esclat del cel encès de mil colors pels castells de foc d'artifici, les mascletaes,

són el fonament del fet que les festes no tinguin el defalliment d'altres comunitats.

Nosaltres, a Vilafranca del Penedès també tenim el goig, com el teniu a Banyeres de Mariola, que la seva gent recolza, estima i participa de la seva festa, i que aquells banyeruts que com ja sabeu, vàrem arribar fa ja una pila d'anys en aquesta vila, no vàrem imposar mai els nostres costums, ans el contrari, molt aviat restaven integrats d'aquella nova comunitat que ens acollia, no com a forasters, sinó com uns vilatans més, i on algun dels elements més joves participaven ja con a integrants d'aquells balls folklòrics tan rics dins de la cultura catalana.

Ens va costar poc estimar un nou horitzó, sense oblidar mai les nostres arrels, perquè d'aquesta manera enteníem que era molt més fàcil poder entendre l'afinitat d'aquestes dues terres dins d'una similar cultura; afinitats en el llenguatge, en els costums, en el treball i en tot allò que encercla els nostres fets quotidians.

Personalment, hem pogut comprovar que una d'aquestes característiques que ens uneix a vilafranquins i banyerencs a part de les festes, és l'estimació pels nostres avantpassats i la cura pels nostres cementiris perquè no siguin uns llocs oblidats,

sinó tot el contrari, que siguin llocs de pau, de silenci, d'enyorança, on volein els pensaments i l'olor de les flors marcides embolcallin aquella altre flaire de la mort, on s'allunyen les rancúnies, els odis i tot allò que comporta aquesta lluita humana per descompondre tot.

L'última vegada que vaig visitar el cementiri de Banyeres acompanyat del bon amic Vicente Mataix, deu fer uns tres anys, vaig comprovar que en molts pocs llocs la gent estima tan aquest tros de terra de recolliment, no cal que et diguin res, es palpa en tot l'entorn que respiretes al llegir aquells noms i cognoms esculpits al marbre, tots ells tenen la seva petita o gran història, segons la idiosincràsia de cada personatge, del seu pas per la vida, amb més o menys cultura, amb més o menys diners, però tots i totes dins d'un fossar on la igualtat és la mateixa per tothom. Vàrem quedar prou sorpresos de la cura que la gent de Banyeres té pel seu cementiri, i aquest resulta ser un tema que algunes vegades debatim amb el nostre cosí Joan Francés que coneix molt millor que nosaltres aquest esperit de sentiment que envolta a tot un poble.

A Vilafranca del Penedès hi ha també un cementiri on com ja sabeu hi tenim enterrats diferents fills de Banyeres. Un cementiri el qual tam-

Vall de dimonis de Vilafranca

bé val la pena fer-hi una volta, l'Ajuntament de Vilafranca actualment hi organitza visites guiades per donar a conèixer les tombes d'aquells personatges, no tan sols els reconeguts i destacats en diferents estaments, sinó també en tots aquells que d'una manera o altra han contribuït a ser populars dins de les seves diferents facetes. Al cementiri de Vilafranca reposen les despulles d'Eugeni d'Ors, al marbre de la tomba diu «A Matilde», i el seu nom per exprés desig d'ell resta xicotet, més apartat. Al costat de la tomba, a terra, hi ha un petita font on degoteja gota a gota l'aigua transparent. Durant molts anys el dia de Tots Sants, mai han sabut qui, damunt de la làpida deixaven un rosa roja.

Però, aquestes dues poblacions per nosaltres estimades i reconegudes, a més d'aquests llocs de recolliment, tenen en el seu calendari unes festes arreu reconegudes i al mateix temps importants dins del context folklòric del propi país. Aquest any us voldríem donar a conèixer d'una manera sintetitzada les de Vilafranca que tenen una dilatada vida i considerada d'interès nacional. El patró és Sant Fèlix, però filant prim podríem dir que no li tocava ser-ho, ja que el titular era, fa anys i panys, Sant Ramon de Penyafort fill de Vilafranca. Ens explicarem: la vila va patir un temps de sequera impressionant i Sant Ramon no feia res per arreglar el remullats dels camps, va ser llavors quan van decidir portar les despulles de Sant Fèlix des de Roma, les van passejar en processó

i als pocs dies l'aigua baixava del cel a dojo, llavors va ser elegit patró intocable de Vilafranca.

A la capital del vi de l'Alt Penedès hi ha tot un contingut de balls, tots ells més que centenaris, alguns perduts en el temps i després recuperats, que engalanen la seva festa: Figuetaires, Cottonines, Bastoners, Ball Pla, els Pastorets, Ball dels mal cassats, els Panderos, la Moixiganga, Serrallonga i sobre tot els castellers l'espectacle més popular actualment a Catalunya. Els Castellers de Vilafranca, són des de fa uns anys la colla més concertada i atrevida en aquestes construccions humanes a vegades monumentals com podreu observar en les fotografies que reproduïm en aquest escrit. El 30 d'agost, diada de Sant Fèlix, rivalitzen, junt amb les tres colles de més prestigi, perquè la multitud vinguda d'arreu de Catalunya, pugui contemplar qui seran el més agosarats en enlairar al màxim els seus castells. Força, equilibri, valor i seny, aquests són els símbols de totes les agrupacions de castells de Catalunya. Els documents gràfics que aquest any us enviem, demostren la magnitud d'aquestes construccions i del treball en equip, les colles punteres tenen entre tres-cents i quatre-cents participants entre homes i dones, i com no, de xiquets i xiquetes que són els que s'enliren més amunt.

Particularment, podem dir que sempre vivim aquest esdeveniment amb intensitat, quan tenia catorze anys ja era component de la colla de Bastoners fen dringar els bastons

Castellers de Vilafranca 4 de 9 amb folre i agulla

Castellers de Vilafranca 3 de 10 amb folre i manilles

amb una ressonància de fusta premsada, com queda plasmat en la fotografia, sóc el que mira directament la màquina. L'any 1981 vàrem ser nomenats cinc persones administradors de la Festa Major de Vilafranca, que equival, més o menys, a ser capità de les Festes de Moros i Cristians i un reconeixement a tot allò que durant anys has fet per la població. Tenim també el goig d'haver sigut pregoner de diferents festes de pobles comarcans, terres de pagès on aquests pobles queden envoltats de vinyes verdes a l'estiu i ocre quan l'hivern les deixa desfullades.

Aquestes festes emblemàtiques, sinceres, enaltidores i populars, perquè indiscutiblement són festes del poble interpretades pel mateix poble, porten el regust de la feina ben feta. Per una part, la idiosincrasia subtil amb les filaes pels carreres costeruts de Banyeres, on es barreja el perfil de la singularitat amb l'estil ortodox d'aquelles dones i homes que tenen l'orgull de ser participants i continuadors de generacions de tot aquest conjunt folklòric.

Vilafranca del Penedès també s'engalana de focs d'artifici, de la resso-

nància dels trabucs dels bandolers del Serrallonga, dels sorolls estridents i al mateix temps melodiosos de les gralles i timbals, del Correfoc dels Diables, de l'emmirallament del cel a l'entrada a la basílica de Sant Fèlix, i sobretot quan els castellers enlairen aquelles construccions humanes recorrent quasi l'infinit al mateix temps que milers de persones s'ajunten en un sol crit de victòria.

Banyeres i Vilafranca del Penedès, dues festes diferents però barrejades en un mateix contingut. Han corregut pels anys sense apagar mai la seva esplendor, s'han mantingut per l'afany de la seva gent, i continuaran el seu camí entre els crits de guerra dels moros i cristians amb els trabucs rojos de fer-los retronar amb la ferotge conquesta del castell i ...També aquelles gralles i timbals que fan ballar al so de melodies medievals i aquella pinya humana on es mesclen totes les idees polítiques en un sol pensament, la unitat d'aquella força comuna, aguantar i resistir fins que embrancats l'anxaneta, xiquet, fa l'aleta en senyal de triomf.

Banyeres de Mariola i Vilafranca del Penedès: festes del poble, interpretades pel mateix poble.